

Nghị định số 127/2017/NĐ-CP của Chính phủ (gọi tắt là Nghị định 127) có hiệu lực thi hành từ ngày 01/01/2018 quy định chi tiết về niêm phong, mở niêm phong vật chứng. Tuy nhiên, trong thực tế áp dụng, vẫn còn có một số vướng mắc, bất cập, chủ yếu là quy định về thành phần người thực hiện niêm phong, mở niêm phong vật chứng

Theo quy định tại Nghị định 127, khi mở niêm phong vật chứng phải báo đúng trình tự, thủ tục, hình thức, thẩm quyền theo quy định của pháp luật; báo cáo nhanh chóng, kịp thời; báo cáo tôn trọng lợi ích của Nhà nước, quyền, lợi ích hợp pháp của công dân, tổ chức, cá nhân; báo cáo tính nguyên vẹn của vật chứng. Mọi vật chứng sau khi thu thập phải được niêm phong, trừ các trường hợp sau: Vật chứng là đồ ngụy tạo, thực vật sống; vật chứng là tài liệu đưa vào hồ sơ vụ án; vật chứng thuộc loại mau hỏng hoặc khó báo cáo; những vật chứng khác mà công dân, người có thẩm quyền tiến hành tố tụng xét thấy không cần thiết phải niêm phong.

Tuy nhiên, qua thực tiễn áp dụng cho thấy các trường hợp quy định trình tự, thủ tục mở niêm phong còn có một số vướng mắc, bất cập, đó là:

Thứ nhất, Điều 6 Nghị định 127 quy định người thực hiện niêm phong, mở niêm phong vật chứng gồm:

“1. Thủ trưởng, Phó Thủ trưởng cơ quan điều tra, điều tra viên.

2. Công trình viên, công phó, cán bộ điều tra của các cơ quan được giao nhiệm vụ tiến hành mở hồ sơ vụ án điều tra.

3. Người có thẩm quyền theo quy định của pháp luật đang thực lý vụ án trong giai đoạn truy tố, xét xử, thi hành án”.

Theo đó, trong giai đoạn đi vào tra khi tiến hành mở niêm phong để giám định vật chứng bắt buộc phải có mặt của Thủ trưởng, Phó Thủ trưởng cơ quan đi vào tra, hoặc Điều tra viên; cấp trưởng, cấp phó, cán bộ đi vào tra của các cơ quan được giao nhiệm vụ tiến hành một số hoạt động đi vào tra nếu không có mặt thì không thực hiện niêm phong và không thực hiện giám định vật chứng được. Trong khi đó, nhiều trường hợp chấp hành như: Cơ quan đi vào tra, cơ quan được giao tiến hành một số hoạt động đi vào tra ở các tỉnh khu vực phía Nam vùng sâu, vùng xa trường hợp giám định vật chứng và án, nhiều loại vật chứng chỉ có cơ quan chuyên môn tại Hà Nội mới có thẩm quyền giám định. Thông thường Cơ quan đi vào tra gửi vật chứng giám định bằng nhiều hình thức như cấp cán bộ đi vào tra trực tiếp mang đi.... Nhưng Điều 6 Nghị định 127 quy định bắt buộc phải có mặt của Thủ trưởng, Phó Thủ trưởng, hoặc Điều tra viên để niêm phong là rất khó thực hiện bởi vì thông thường Thủ trưởng, Phó Thủ trưởng, hoặc Điều tra viên khi được phân công thực lý giải quy định và án có rất nhiều việc phải giải quyết nên không thể trực tiếp đi tham gia mở niêm phong để giám định hoặc trực tiếp các vụ án.

Thứ hai, khoản 2 Điều 7 Nghị định 127 quy định người tham gia mở niêm phong vật chứng gồm:

a) Người liên quan; đại diện cơ quan, tổ chức có quy định, nghĩa vụ, trách nhiệm liên quan đến vật chứng được niêm phong (nếu có);

b) Người bào chữa (nếu xét thấy cần thiết);

c) Đại diện chính quyền xã, phường, thị trấn nơi mở niêm phong vật chứng (trong trường hợp cấp thiết);

d) Đại diện cơ quan quản lý vật chứng được niêm phong trong ngành trưởng hoặc chấp hành bộ quy định tại các cơ quan chuyên môn”.

Khoản 3 Điều 11 Nghị định 127 quy định: “Trường hợp mở niêm phong phức tạp hoặc hoạt động đi vào tra, truy tìm, xét xử, thi hành án, sau đó phải niêm phong lại thì thành phần thực hiện niêm phong lại bao gồm: Ngành nghiệp tổ chức, người tham gia niêm phong; người, đại diện cơ quan được giao quản lý vật chứng; người chấp hành kiện (là đại diện chính quyền xã, phường, thị trấn,

đi diển Viên kiểm sát hoặc người bào chữa của bị can, bị cáo) nêu xét thấy cần thiết”.

Như vậy, khi tiến hành mở niêm phong bắt buộc phải có mặt của người liên quan. Theo đó, người liên quan đến vật chứng trong vụ án hình sự khi bắt thu giữ đồ vật là người bị tình nghi, người bị tố giác, người bị tố m gi, tố m giam, bị can, bị cáo. Bởi vì, các vật chứng khi thu giữ phải cho công tác điều tra, truy tố và xét xử đồ vật chứng có quan điều tra phải cho người bị tình nghi, người bị tố giác, người bị tố m gi, tố m giam, bị can, bị cáo tham gia vào việc niêm phong vật chứng và có nhng vụ án r t nh u m u v t p h i thu gi đ giám đ nh, th i gian giám đ nh dài m i có k t qu h c c nh u tr ng h p khi giám đ nh ADN thì có quan điều tra phải lấy mẫu như lông, tóc và các vi th c a ng i b tình nghi, ng i b tố giác, ng i b tố m gi, tố m giam, bị can, bị cáo đ giám đ nh và khi lấy mẫu bắt buộc phải niêm phong và phải có nhng ng i b tình nghi, ng i b tố giác, ng i b tố m gi, tố m giam, bị can, bị cáo tham gia niêm phong. Do vậy, khi mở niêm phong đ giám đ nh bắt buộc phải có mặt của nhng ng i b tình nghi, ng i b tố giác, ng i b tố m gi, tố m giam, bị can, bị cáo hoặc ng i thân thích c a h . Trong khi đó, nhng vật chứng thu giữ như ma túy và nh u v t ch ng khác khi giám đ nh nêu bắt buộc phải có mặt của người liên quan hoặc người thân thích, người bào chữa là r t khó. Bởi vì, các đ i t ng p h m t i nh t là t i p h m v ma túy, công tác truy b t, canh gi là m t v n đ r t p h c t p nhng trong tr ng h p này phải đ n gi i các đ i t ng đ i m niêm phong l i càng p h c t p h n h c m i ng i thân thích c a h th ng không h p tác b i vì nêu tham gia vào việc mở niêm phong đ giám đ nh thì t n kém v m t th i gian và chi phí đ i i nên h không h p tác. Th c t i n cho th y các c quan chuyên môn có th m quy n giám đ nh th ng xa, nêu nh bắt buộc phải có mặt của nhng ng i liên quan đ n v t ch ng đ m niêm phong thì m i giám đ nh và sau khi mở niêm phong bắt buộc phải có nhng ng i b tình nghi, ng i b tố giác, ng i b tố m gi, tố m giam, bị can, bị cáo đ niêm phong l i s gây khó khăn cho công tác đ n gi i, b o v các đ i t ng b tình nghi, ng i b tố giác, ng i b tố m gi, tố m giam, bị can, bị cáo và gây t n kém, lãng phí cho ngân sách nhà n c.

Trong nhng khó khăn, bắt buộc nêu trên, đ ngh liên ngành t pháp trung ng c n s m có văn bản h ng đ n chi t i t thi hành Ngh đ nh s 127/2017/NĐ-CP ngày 16/11/2017 c a Chính phủ quy đ nh chi t i v c niêm phong, mở niêm phong vật chứng theo h ng: Đ i v i v t ch ng niêm phong p h c v cho công tác giám đ nh đ gi i quy t các v án hình s khi mở niêm phong p h c v cho công tác giám đ nh không nh t thi t p h i có mặt của người bị tình nghi, người bị tố giác, người bị tố m gi, tố m giam, bị can, bị cáo hoặc người thân thích c a ng i b tình nghi, ng i b tố giác, ng i b tố m gi, tố m giam, bị can, bị cáo hoặc ng i bào chữa mà khi mở niêm phong vật chứng đ giám đ nh mà ch c n đ i diển c quan tr ng c u và m i ng i ch ng ki n tham gia là đúng quy đ nh c a pháp lu t.

